

เทศน์เช้า วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาพูดถึงเรื่องโลก เมื่อก่อนสมัยก่อนคนอยู่ถ้ำนะ สมัยโบราณคนอยู่ถ้ำ คนก็คือคน คนมันส่วนน้อยมันก็อยู่สภาวะแบบนั้น แต่ใครมีกำลังมากกว่า เห็นไหม เหมือนสัตว์ป่านะ คุณหนังสารคดีสิ เวลาเขาทำนี่ เวลาล่าสัตว์มาให้หัวหน้าได้กินก่อน หัวหน้าต้องเชือดสัตว์กินดิบๆ ก่อน เพราะสมัยนั้นยังไม่มีไฟไหม้ เริ่มตั้งแต่โลกนี้พัฒนาขึ้นมา ตั้งแต่ค้นคว้าหาเจอไฟก่อน แล้วเจอมาสภาวะแบบนั้น

สภาวะอย่างนี้มันเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ เห็นไหม แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนกลับไปในอดีตชาติ ย้อนกลับไปตลอดไป แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ที่ตรัสรู้มาแล้วนี่ข้างหน้าก็จะเป็นไป เพราะธรรมเกิดขึ้นมาในสัตว์โลก สัตว์โลกถึงอยู่ด้วยกันได้ ถ้าเป็นสภาวะธรรม ใจที่เป็นธรรมจะมีความเมตตาจะไม่เบียดเบียนกัน ไม่เบียดเบียนกัน แต่จะตั้งสอนจะพูดตามถูกตามผิดว่าสิ่งที่ผิดก็คือผิด แต่เวลาเรื่องของโลก ผิดถูกขนาดไหนนี่เขาต้องพยายามรักษาไว้ เขาต้องมีเพื่อนไง สิ่งที่มีเพื่อน ถ้าทำอะไรต้องมีเพื่อนถึงจะทำได้ ถ้าไม่มีเพื่อนทำสิ่งนั้นไม่ได้

แต่ธรรมนี้ทำด้วยคนเดียว เวลาเราประพฤติปฏิบัติเข้าป่าเข้าเขา เอาใจของเราให้ได้ ถ้าเอาใจของเราไว้ได้ นี่ความสุขของธรรมนะ ผู้ที่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมอยู่ในป่ามันก็มีมีความสุข สุขเพราะอะไร เพราะเอาชนะตนเองได้แล้ว ถ้าเอาชนะตนเองได้ มันอยากรู้... เวลาคนเริ่มภาวนาขึ้นไปพอรู้สภาวะธรรมมันอยากเทศน์ มันอยากสอนเขาไง เพราะเรารู้สภาวะแบบนั้น เหมือนเราไปเจอภาพ

เห็นใหม่ เราไปเจอน้ำตก ไปเจอในป่าที่สวยงาม เราก็อยากให้ใครเห็นสภาวะแบบนั้น อยากให้ใครมีความร่มเย็นแบบนั้น มีวิวิทวิทัศน์สวยอย่างนี้ อยากให้ใครได้เห็น นั่นเป็นวิวิทวิทัศน์ในป่าในเขานะ

แต่เวลามีธรรมในหัวใจขึ้นมา ถ้ามันยังเริ่มพัฒนาขึ้นมา มันปฏิบัติขึ้นมามันอยากจะเทศน์ไป ครูปาอาจารย์ถึงได้กอดตรงนี้ไว้ก่อน นี่มันส่งออก สิ่งที่ส่งออกไปมันทำให้สิ่งนี้เสื่อมได้ มันถึงต้องกอดอันนี้ไว้ให้เข้าถึงธรรม ผู้ที่เข้าถึงธรรมแล้วมันก็จะรู้สภาวะแบบนี้ ถ้ามันขยับเขยื้อน จิตความรู้สึกคือธาตุรู้ แล้วมันออกไปรับรู้สิ่งที่เป็นความคิด ความคิดนี้มันหายบ่นะ

เราประพฤติปฏิบัติ เราพยายามจะค้นคว้าตัวเราเอง เราว่าความคิดมันมีอำนาจเหนือเราๆ แต่ความคิดนี้มันเกิดดับ แต่ตัวพลังงานคือตัวใจมันเสวยอารมณ์อย่างนี้ เสวยความคิด มันถึงออกมาเป็นอารมณ์ใจ แล้วถ้ามันทิ้งสภาวะแบบนั้นมา เวลานั้นจะคิดมันรู้ว่าจิตนี้จะเสวยอารมณ์ จะเสวยสิ่งต่างๆ เสวยสุขเสวยทุกข์ เห็นใหม่ มันถึงไม่เสวยสุขไม่เสวยทุกข์ มันอยู่โดยธรรมชาติของมัน ถ้ามีสติ สภาวะนี้ผู้มีธรรม เห็นใหม่ แม้แต่ผู้มีธรรมเป็นบุคคลคนเดียวนะ เอโก รัมโม เอกอันหนึ่ง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมองค์เดียว สามารถสอนเทวดา สอนสัตว์โลก สอนได้หมด นั่นเป็นสภาวะธรรม มันเป็นเรื่องที่การเอาชนะตนเองให้ได้ แล้วจะรู้ความคิดของตนเอง รู้ต่างๆ เห็นใหม่ ถึงนั่งอยู่ เงียบอยู่ แล้วมีความสุขใจ แต่โลกต้องมีเพื่อนใจ โลกนี้เป็นหมู่สัตว์

ในการประพฤติปฏิบัติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกห้ามคลุกคลีกัน การคลุกคลีกัน การอยู่กันหมู่มา มันภาวนาเป็นไปไม่ได้หรอก มันส่งออกไปข้างนอก มันเป็นไปข้างนอก แต่โลกเป็นแบบนั้น โลกถึงเป็นใหญ่ แล้วกฎหมายมาจากไหนล่ะ นี่เขาถึงว่าต้องเขียนตามกฎหมาย แล้วทำตามกฎหมาย

กฎหมายมันก็เป็นเรื่องของโลก กฎหมายเวลามันล้ำสมัย ทำไมมันใช้ไม่ได้ล่ะ ทำไมเราต้องเขียนกฎหมายใหม่ตลอดไป เพราะโลกมันแปรสภาพไปตลอดไป แล้วเราก็ยึดกฎหมาย เราทำ

ถูกต้องตามกฎหมาย มีกฎหมายรองรับไง ถ้ามีกฎหมายรองรับ เราทำถูกต้องสังคมจะร่วมเย็นเป็นสุข มันจะร่วมเย็นเป็นสุขเพราะคนไม่รู้ไง

มันจะร่วมเย็นเป็นสุขไปได้อย่างไรในเมื่อสิ่งนั้นเป็นเชื้อโรค เวลาเรามีเชื้อโรค เราเป็นไข้ เรา มีเชื้อโรค เราเอาเชื้อโรคขึ้นมาตี เราจะรักษาของเราใหม่ ถ้ามันรักษาของมัน มันพัฒนาไป คุณอย่าง เชื้ออหิวาต์อย่างเชื้อมาลาเรียสิ เชื้อมาลาเรียมันก็คือยา มันก็พัฒนาตัวมันเองตลอดไป เชื้อโรคมันก็ พัฒนาตัวมันเองตลอดไป แล้วว่าความร่วมเย็นเป็นสุขของสังคมที่มีเชื้อโรค เอาเชื้อโรคมาเป็นตัว สมาน มันจะเป็นความร่วมเย็นเป็นสุขไปที่ไหน แต่มันยังไม่แสดงตัวออกมา เชื้อโรคนี้นั้นยังพักตัว อยู่ในร่างกายของเรา เชื้อโรคมันยังพักตัวอยู่ในสังคม

เวลาเขาประชุมสงฆ์ สภาชาวพุทธทางโลกเขายังพูดถึงเลยว่า มหายานเมื่อก่อนคิดว่าเขามี อำนาจรัฐมากไง เขาเป็นมหายานนะ เป็นมหายานเพราะอะไร เพราะเขาถือสัตว์ชนสัตว์ เขาเป็นชาว พุทธที่เปิดกว้าง หินยานเป็นชาวพุทธที่คับแคบ เป็นชาวพุทธที่เอาตัวรอดไง สิ่งที่เขาตัวรอด เพราะ เอาตัวรอดไม่เห็นแก่สังคม ไม่ยอมรับสังคม เพราะสังคมนั้นมีเชื้อโรค กฎหมายนั้นเป็นกฎหมายที่ เขาเขียนมาจากคนที่หวังผลประโยชน์จากกฎหมายนั้น ใช้กฎหมายนั้นบังคับเพื่อจะให้เป็นสภาวะ แบบนั้น แล้วต่อไปมันก็จะเหมือนที่ว่ามีมหายานล้มไปๆ ไร หมดไปจากโลกนี้แล้ว หมดไปคือว่า เขาเสื่อมสภาวะไป

เวลาเขาประชุม เขาถึงยกย่องไง สงฆ์ชาวญี่ปุ่นนะ พุศกับพระ ป. ปยุตโตมา แล้วพระปยุตโต ให้สัมภาษณ์ไง บอกสงฆ์ชาวญี่ปุ่นที่เขาเป็นมหายานเขาให้สัมภาษณ์เลยว่า ถ้าเขามีอำนาจ เขามี ความเป็นไปได้ เขาเปลี่ยนแปลงได้ เขาจะเปลี่ยนแปลงว่า คำว่ามหายานควรจะเป็นหินยาน แล้ว หินยานควรจะเป็นมหายาน เพราะอะไร เพราะจรโลงศาสนาได้จริง มันยืนยงศาสนาได้จนบัดนี้

มหายานนี้สมัยก่อน เห็นไหม พอคอมมิวนิสต์เข้ามามันหมดไป แต่มันเป็นการฟื้นฟูขึ้นมา ของเขาใหม่ แต่ของหินยานเรานั้นสืบต่อมาจากสงฆ์ ต้องสงฆ์ยกขึ้นมา เวลาฝ่ายลังกาเขาโดน

อังกฤษปกครอง เวลาสงฆ์เขาขาดไปเขาก็มาขอจากสยามไป เวลาสยามของเราก็ขอจากลังกามา มันจะมีสงฆ์สืบทอดมาตลอดไป เรายึดหลักอันนี้มาไว้ ว่าความบริสุทธิ์ในการประพฤติปฏิบัติย้อนกลับไปแล้วจะถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเลย แต่มหายานเขาบอกว่าแล้วแต่อาจารย์ แล้วแต่ความคิดไป

นี้ก็เหมือนกัน ว่าเป็นมหาประเทศ ๔ ถ้ามหาประเทศ ๔ มันเป็นไป มหาประเทศ ๔ มันเป็นไปต่อเมื่อมันมีความจำเป็น อย่างนี้มันไม่ใช่ความจำเป็น เพราะสิ่งที่มันเป็นความจริงมันมีอยู่ลึกๆ ใจ ความจริงที่มีอยู่ที่เป็นไปได้ไง แต่อันนี้มันเหมือนกับเป็นการยึดกัน เป็นการบีบคั้นกัน แล้วว่าสิ่งนั้นเป็นสุข เพราะอะไร เพราะเขามีเพื่อนไง เพราะเขามีหมู่คณะไง เพราะเขาสะสมสิ่งนี้มาจนถึงว่าเป็นโลกไง เหริยณูมีสองด้านนะ เหริยณูนี้มีสองด้าน ด้านทั้งดีและชั่ว แต่ดีและชั่ว คนที่ทำคุณงามความดีอย่างกับครูบาอาจารย์เรา เห็นไหม อยู่ในป่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ตรัสรู้ในป่า เกิดในป่า แล้วก็ตายในป่า แต่พูดในป่า เห็นไหม เวลาเทศน์ธรรมจกๆ เทศน์อยู่ในป่านะ มีพระปัญจวัคคีย์อยู่ ๕ องค์เท่านั้นนะ เวลาท่านเทศน์ขึ้นมา เทวดาส่งขึ้นไปเป็นชั้นๆ ขึ้นไป นี่จักรของธรรมได้เคลื่อนแล้ว ศาสนธรรมไง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระพุทธเจ้า จะเป็นพระพุทธเจ้าได้เพราะตรัสรู้ธรรม แต่แสดงธรรมครั้งแรกธรรมจกๆ นี่ เทวดาส่งขึ้นไปเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป สะเทือนเลื่อนลั่นขึ้นไป จนถึงที่สุดนะ แล้วอยู่มาจนปัจจุบันนี้ แล้วก็อยู่จนตลอดไป เพราะจักรได้เคลื่อนไปแล้ว สิ่งที่ได้เคลื่อนไปแล้วไม่มีใครสามารถจะยับยั้งจักรสิ่งนี้ได้ แต่ความเสื่อมของ ๒ ศาสนานี้ สิ่งนี้จะไม่เสื่อมไป เพราะธรรมนี้จะมีตลอดไป ธรรมเป็นอกาลิโก

สิ่งที่ความเป็นจริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลย ธรรมมีอยู่ ธรรมนี้มีอยู่ของเดิมอยู่แล้ว เพียงแต่ว่าเราพยายามศึกษา พยายามค้นคว้าแล้วเข้าไปตรัสรู้ธรรม สัมมภูตรู้ด้วยตนเอง เพราะมีเชื่อของใจตัวนั้นเป็นตัวหลัก แล้วสิ่งนี้สืบทอดมาๆ จนเสื่อมสภาพมาตลอดไป เพราะเรายึดแต่ความเห็นใจ ยึดแต่พระไตรปิฎก ยึดแต่ทฤษฎีอันนั้น เพราะเราเข้าไปไม่ถึง ใจเราเข้าไปไม่ถึง เพราะ

อำนาจาสนาเราเข้าไม่ถึง มันก็เป็นไปไม่ได้ เลื่อมมานี้ จนปัจจุบันนี้ครูบาอาจารย์เรารู้กันขึ้นมาใหม่

แต่เดิมนะ เวลาปฏิญาณตนว่าเป็นพระอรหันต์ ไม่มีใครสามารถปฏิญาณตนว่าเป็นพระอรหันต์ได้ เพราะไม่มีความมั่นใจใจ เวลาพระปฏิบัติ เห็นใหม่ เวลาหลงไปว่าเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา นี่ประวัติหลวงปู่่มันมี พระองค์หนึ่งอยู่ทางภาคอีสาน จิตสงบขึ้นมาว่าเป็นพระอรหันต์ แล้วสมเด็จพระมหาวิรวงศ์ (พิมพ์) ให้พระปริยัติเปรียญ ๕ ประโยค ๔-๕ องค์นะ ไปตรวจสอบอย่างนั้น ตรวจสอบเท่าไรก็ตรวจสอบไม่ได้ เพราะอะไร เพราะจำจากพระไตรปิฎกมานะ เป็นมหา ๕ ประโยคถึง ๔ องค์ แต่เวลาพระปฏิบัติองค์เดียวแต่หลงด้วยนะ หลงว่าเป็นพระอรหันต์ พยายามใช้พระไตรปิฎกจับผิดๆ คือตรวจสอบกัน ตรวจสอบไม่ได้ จนหลวงปู่่มันลงมาจากเชียงใหม่ ลงมาพักอยู่ที่วัดบรมนิวาส ถึงเอาพระองค์นั้นมาหาหลวงปู่่มัน หลวงปู่่มันกำหนดจิตดูทีเดียวเท่านั้นละ “ท่านคิดในสมาธิ ความว่างอันนี้ สมาธิมันก็เป็นแค่สมาธิเอง” พระองค์นั้นก็ลงกราบหลวงปู่่มันเลย แล้วขอเลยว่า สิ่งที่ว่าพระอรหันต์มันเป็นความผิดพลาด มันเป็นความหลง แต่ไม่มีใครจับได้ ไม่มีใครสามารถรู้ได้

นี่สภาวะธรรมอันนี้มันเป็นความลึกซึ้ง ครูบาอาจารย์เราถึงมาค้นคว้าสิ่งนี้ขึ้นมา แล้วมันเป็นความจริงขึ้นมา สิ่งที่มีความจริงมันไม่เหมือนพระไตรปิฎก พระไตรปิฎกเป็นแผนที่ เราจะยึดแผนที่ขึ้นมาได้ แต่สิ่งที่เหนือแผนที่ก็มีอีกมหาศาลเลย พระไตรปิฎกนี้เป็นธรรมและวินัย เวลาเรากราบตัวแทน เห็นใหม่ กราบพระพุทธรูปนี้กราบถึงพระพุทธเจ้า กราบพระธรรม กราบพระไตรปิฎกนี้ กราบพระธรรม จริง ธรรมวินัยนี้เป็นของจริง ถ้าไม่มีแผนที่เครื่องดำเนินไม่มีทฤษฎีเราจะเข้าได้อย่างไร

แต่ทฤษฎีนั้น นี่กิริยาของธรรม หลวงตาบอกว่านี่กิริยาของธรรม ธรรมจริงๆ คือความรู้ลึก คือใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วบอกวิธีการบอกทฤษฎีออกมา นี่มันเคลื่อนออกมาชั้นหนึ่ง นี่เราเคลื่อนออกชั้นหนึ่งนี่เราศึกษาแล้ว เราศึกษาสิ่งนี้เป็นแผนที่ เราก็ต้องเข้าไปที่ใจของ

เราสิ ไม่ใช่ที่เราอ่านแผนที่แล้วเราก็เอาแผนที่ เอาความรู้ที่นั่นมาเถียงกันนะ ว่าพิภคของเราทำนี้ พิกคของอีกองค์หนึ่งต่างกันไป ก็เถียงกันนะ ในการเถียงกันใครจะถูกใครจะผิด นี่มันเหมือนว่ามัน ก็เป็นโลก เห็นใหม่ แล้วเราก็อันเป็นมหาประเทศอีก มันยังเคลื่อนไปได้อีก มันก็จะไป

ผู้ที่ปฏิบัติธรรมแล้วเข้าใจสิ่งนี้ ถึงสงวนรักษาใจ ถึงสงวนรักษาส่งนี้เพื่อจะให้คนเข้าถึง การ เข้าถึงนะ แม้แต่หลวงปู่มั่น เวลาประพาศปฏิบัติเวลาติดขัดขึ้นมาไปหาหลวงปู่เสาร์ นี่มันก็เป็น ความกังวลนะ มันเป็นความไม่รู้ แต่เพราะคนมีจริตนิสัย มีความเป็นไป เห็นใหม่ นี่เทียบเข้ามาถึงใจ ตลอดไป เวลาหลงหลวงปู่มั่นก็หลง พระปฏิบัติก็หลง เจ้าชายสิทธัตถะ ๖ ปี ศึกษาเข้ามาถึงหลง เพราะอะไร เพราะมันมีกิเลสอยู่ กิเลสมันมีอยู่ เราไปในน้ำที่มีจอกแหนอยู่ จอกแหนมันปิดน้ำอยู่ ทุกคนต้องผ่านจอกแหนไป อันนี้ก็เหมือนกัน เราเกิดมามีกิเลสอยู่ กิเลสนี้เหมือนจอกแหนที่มันปกคลุมจิตอยู่ ทุกคนมันต้องมีการผิดพลาดใจ แต่เวลาผิดพลาดขึ้นมา ถ้าเวลามันส่งออกมาเป็นสภาวะ แบบนั้น อันนี้ไม่ใช่

หลวงปู่มั่นเล่าให้หลวงตาฟัง เวลาที่มันหลงไป เวลามันเป็นไปนี้ อันนี้ไม่ใช่ อันนี้ไม่ใช่ แต่ พอมันเข้ามา อันนี้มันเริ่มแล้ว อันนี้น่าจะใช่ อันนี้เริ่มจะเข้ามา เห็นใหม่ นี่ต้องพิสูจน์ตัวเอง องค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ต้องค้นคว้าตัวเอง ค้นคว้าขึ้นมาเพราะไปถามใคร เพราะเขาส่งออกมา เหมือนกับเขาขีดพระไตรปิฎก มันเป็นทฤษฎีอันนั้น แล้วไม่มีใครเคยเห็นจริง มันเป็นไปได้อย่างไร มันเป็นไปไม่ได้ เพราะคนไม่เคยเห็น

คูสิ คูอย่างในพระไตรปิฎก ฤทธิเขามูชาไฟอยู่ แล้วเขาให้เด็กเฝ้าไฟนั้นไว้ เขาออกไปธุระ ออกจากบ้านนั้นมา เด็กนั้นปล่อยให้ไฟดับไปไง แล้วถึงจะจุดไฟ เห็นใหม่ สมัยก่อนเขาใช้ไม้สิกัน สิ ขึ้นมา อันนี้สิไฟมันก็ไม่เกิด ไม่เกิดก็เอาไม้ผ่าไม้สั้นๆ เพื่อจะหาไฟไป มันหาไฟไม่เจอ นี่ก็ เหมือนกัน พระไตรปิฎกนี้เราค้นคว้าเราศึกษากัน มันเป็นแผนที่ เราคิดเข้าไปมันก็วนอยู่นั่น แต่ถ้า ย้อนกลับมา เห็นใหม่ ไม้สั้นสิอยู่นั่น สิไปตลอดไป สิอยู่อย่างนั้น ถึงที่สุดไฟมันเกิดได้

นี่ก็เหมือนกัน การประพฤติปฏิบัติ การศึกษาพระไตรปิฎกมาเหมือนกับเราได้อ่านมา ๒ อัน แล้วเราจะมาตีของเรา สตีให้ใจของเราเกิดเป็นธรรมขึ้นมาให้ได้ ถ้ามันเกิดธรรมขึ้นมาได้ แล้วมาหาประเทศ ๔ เห็นไหม เอาเหล็กมาตีกันตี เอาตะกั่วมาตีกันตี เอาไม้ที่ชุ่มๆ มาตีกันตี นี่เปลี่ยนสถานะอย่างนั้นตลอดไป เป็นเรื่องของโลกใจ

โลก ความเห็นของโลก เวลาปรัชญาณะ เวลาประพฤติปฏิบัติธรรมเป็นปรัชญาณะ โอ้อโฮ เวลาพูดธรรมนะ นี่เป็นความว่างนะ สิ่งนั้นเป็นความว่างนะ เราก็อ้างกันๆ เพราะเราตามไป เห็นไหม นี่อารมณ์โลกใจ นี่โลกียธรรม ธรรมที่เป็นโลกียะ เพราะมันเป็นอารมณ์เป็นความรู้สึก นี่หลอกลวงกัน หลอกลวงตัวเองนะ ไม่ใช่หลอกลวงใครเลย หลอกลวงตัวเองว่ามีอารมณ์อย่างนี้ ปล่อยวางมา เห็นไหม เพราะอะไร เพราะมันไปปล่อยวางสิ่งที่มันไปยึดมันถือมันในความเจ็บปวดของมัน ยึดมันถือมันสิ่งที่เป็นเชื้อโรคของมัน มันปล่อยวางอารมณ์สิ่งนี้ ยึดมันน้ำสะอาดขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือยึดมันธรรมใจ นี่สิ่งนี้เป็นธรรม นี่เป็นปรัชญา

ปรัชญาแก้กิเลสไม่ได้หรอก มันไม่ใช่ภาวนามยปัญญา มันไม่สมุจเฉทปหาน มันไม่ฆ่ากิเลส สิ่งที่ไม่ฆ่ากิเลสใจ คือเอาตัวมัน เอาตัวจิตมาจิตใจ เอาความเห็นของมันฆ่า อวิชชาปุจฉา สงฺขารา ต้องเอาวิชาชำระสิ่งนั้นไป อรหัตตมรรค อรหัตตผล อรหัตตมรรคคือมรรคฝ่ายเหตุ อรหัตตผลก็เกิดขึ้นมา มรรค ๔ ผล ๔ ทำนิพพาน ๑ อรหัตตผลทำไมไม่เป็นนิพพานละ อรหัตตผลเป็นอรหัตตผล สิ่งที่ยึดมั่นกำวนำดำเนินอยู่ จิตนี้มันกำลังดำเนินกัน ไปอยู่ สิ่งที่ยึดมั่นดำเนินไป ถึงที่สุดแล้วนิพพานเงียบ ดับ โดยรอบ สิ่งนี้ดับหมดในนั้น

ศาสนาพุทธเรามีอย่างนี้ ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่ประเสริฐมาก พระผู้ที่ปฏิบัติพยายามมุ่งมั่นถึงตรงนี้ มุ่งมั่นถึงใจของตนเองให้หลุดพ้นให้ได้ แต่ถึงผลอันนั้นหรือไม่ถึงผลอันนั้นมันเป็นอำนาจวาสนา แต่อำนาจวาสนามีอยู่อย่างนั้นเราก็ต้องจรโลงสิ่งนี้วางไว้ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้มีทางเดินนะ ครูบาอาจารย์สงวนรักษาสິงนี้ ถ้าเรารักษาสิ่งนี้ เหมือนกับว่าเขาค้นคว้าหายากัน ค้นคว้า

พยายามเพื่อรักษาโรค แล้วเราเป็นคนส่วนหนึ่งหาส่วนผสมนั้น เราเป็นผู้ทดลองอย่างนั้น เราจะได้
บุญกุศลอันนั้นไหม

อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราช่วยเหลือ เราค้าจุน คำศาสนานี้ไว้ เราต้องเกิดตายไปข้างหน้านะ เรา
ทำสิ่งใดก็แล้วแต่ไม่มีความลับ เทวดาฟ้าดินรับรู้ทั้งหมด ไครจรโรงศาสนา ไครทำลายศาสนา
เทวดาฟ้าดินรับรู้หมด กรรมของสัตว์โลกที่ทำไปต้องเป็นทำไป ไครทำอะไรก็ต้องได้อย่างนั้น ทำดี
ต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว แล้วธรรมย่อมชนะอธรรม เอวัง